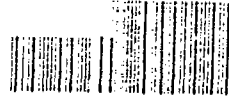

ภาคผนวก จ.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2468

บรรพ 1 และ 2

3 1379 00171

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พุทธศักราช ๒๔๖๘

บรรพ ๑ และ ๒

กบฏทหาร

ฉบับกรมร่างกฎหมาย

(จิตหิมหิขัณโหม โธมเนติบัตติเรตยสภา)

ลักษณะ ๕

ละเมิด

หมวด ๑

ความรับผิดเพื่อละเมิด

มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจทำประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรืออย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

อุทาหรณ์ ๑.— นาง ก. ทำชู้กับ ข. อันเป็นการผิดศีลธรรมของ น. ผู้สามี น. อาจฟ้องขอหย่าและทั้งจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจาก ข. ผู้จงใจทำผิดต่อตน ซึ่งเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย (ผิดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน) อีกด้วยก็ได้

๒.— ก. เป็นเจ้าของคอกใหญ่หลังหนึ่งอยู่ถนนราชวงศ์ คอกนี้เป็นคอกเก่าและเล้าบางคาน้ำกลั้วจะล้มลงมาขวางถนนหนทาง ก. รู้แจ้ง แต่เพราะโดยความประมาทเลินเล่อไม่ได้จับทำเล้าคอกนั้นใหม่เลย ถ้าแพงคอกจึงทำให้ผู้สัญจรไปมาต้องบาดเจ็บเสียหาย ฉะนั้น เรียกว่าเป็นการทำละเมิด ซึ่ง ก. ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

มาตรา ๔๒๑ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

อุทาหรณ์ ๑.— ก. ก่อการแห่งอันใดในกตของภพ เพื่อที่จะมีสิ่ง
หน้าตาของบ้าน จ. ผู้เพื่อนบ้าน การก ก. กระทำทางนเป็นการอันมี
ชอบด้วยกฎหมาย

๒.— ก. พ้อง จ. คือคำใด ค. นั้นห้ามลงแห่งความจริงมิได้โดย
และทั้ง ก. ทราบอยู่ชัดแจ้งแล้ว ฉ. จ. อาจพ้อง ก. โดยเหตุที่ถูก
รบกวนในใจก็ และเรขกรจึงคำเสียหยาที่ ก. ก่อให้เกิดขึ้นแก่ จ. เพราะ
การที่คนทำมีรอบ

มาตรา ๔๒๒ ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับ
แห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์ เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ ผู้ใด
ทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด

อุทาหรณ์.— ถ้า ก. ช่างทำฟันยังคงประประอมอาชั้ต่อไปโดย
มิได้รับใบอนุญาตในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ (คือว่าภายหลังที่ประกาศใช้พระราช
บัญญัติการแพทย์) และทำให้ จ. ผู้มาให้คำฟันเสียหาย ฉ. ก. ได้
กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้สันนิษฐานว่า ก. เป็นผู้ผิดและต้องรับผิดชอบ
ในการละเมิดที่ได้กระทำ

มาตรา ๔๒๓ ผู้ใดกล่าวหาว่าผู้อื่นกระทำผิดหลายซึ่งข้อความอัน
ฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของ
บุคคลอื่นก็ดี ว่าเป็นที่เสียหายแก่ทางเข้ามาหาได้ฤทางเจริญของเขา
โดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้

แต่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่การนี้ แม้ทั้งเมื่อ
ตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้รู้ได้

ผู้ใส่ข่าวสารนั้นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความจริง หากว่า
ตนเอง ฤๅรับข่าวสารนั้นนั้นทางได้เสีย โดยชอบในการนั้นด้วย
แล้วท่านว่าเพียงที่ใส่ข่าวสารเช่นนั้นทำให้ผู้อื่นต้องรับเสียใช้
คำสินไหมทดแทนไม่

อุทาหรณ์ ๑.- เมื่อ ๒. ตาม ก. ซึ่งเป็นผู้แทนบริษัทเดินเรือชื่อ
“ฟรีนฟลอค” อำเภอลงโพธิ์ชื่อ “ส” จะไร้เดินได้หรือไม่ ก. ตอบว่า
เรือลำนั้นไร้เดินมิได้ ก. ได้ทำให้ น. เจ้าของเรือกลไฟเสียหาย เพราะ
ว่าโดยที่ ก. กล่าวเช่นนั้น น. ต้องถูกอัยการมีให้เข้าทำสัญญาว่าเรือ
กับข. ซึ่งเกือบจะไ้ทำกนอยู่แล้ว เรือลำนั้นจะต้องกลับไปโดยไม่มี
สินค้า ก. ต้องรับสินล่อน. ผู้เจ้าของเรือ แม้ทั้งว่า ก. จะรู้ว่าที่ตนกล่าว
นั้นเป็นความจริง แต่หากท่านที่ของชนควรจะรู้ว่าเป็นความจริง

๒.- ก. คือการกระทำความผิดเป็นเจตนา จึงไปยังบ้าน ก. ผู้ขาย
จ้างแก่ของ ข. และถามถึงคุณภาพของ ข. (เช่น เป็นคน
ประพฤติดี ฯลฯ) ก. ตอบว่า “ข้าพเจ้าได้ใจ ข. ออก เพราะเชื่อว่าเป็น
คนประพฤติดี” และก่อให้เกิดความยุ่งยากในระหว่างคนงานของ
ข้าพเจ้า” ถ้าภายหลังปรากฏว่า ข้อความทั้งนี้ไม่จริง แต่ ก. ผู้กระทำ
การโดยสุจริตในเวลาที่บอกก็หาต้องรับผิดชอบไม่ เพราะ ก. มีทางได้
เสียโดยชอบในการที่จะได้รับค่าชดเชยค่าเสียหายเช่นนั้น

มาตรา ๔๒๔ ในการพิพากษาคดีข้อความรับผิดชอบเพื่อละเมิด และกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าศาลไม่จำเป็นต้องดำเนิน ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา อันว่าด้วยการที่จะต้องรับ โทษ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการที่ผู้กระทำความผิดต้องคำพิพากษา ลงโทษทางอาญาหรือไม่

อุทธรณ์ ๑.— ก. บุกรุกเข้าไปในสวน ข. และจงใจทำลายกล้วยไม้อันมีค่าของ ข. ก. อาจถูกฟ้องในทางอาญาฐานบุกรุกและทำให้เสีย ทรัพย์สิน และ ข. อาจเรียกร้องค่าเสียหายจาก ก. เพื่อเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ เขาด้วย

๒.— ก. ไปเยี่ยม ข. และเกิดมีนเมาขึ้น เพราะคนค้ำหน้าของ ข. จงใจเอายาแสบลงไว้โดยสำคัญว่าเป็นน้ำบริสุทธิ์ ในขณะที่มีนเมาอยู่นั้น ก. ได้ขำม้า ข. ฉะนั้น ก. ไม่มีโทษฐานทำให้เสียทรัพย์สิน เพราะคงด้วย ข้อยกเว้นตามมาตรา ๔๘ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา แต่อย่างไรก็ดี ข. อาจเรียกร้องสินไหมทดแทนจาก ก. เพื่อเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เขาได้

มาตรา ๔๒๕ นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่ง ละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในการการที่จ้างนั้น

อุทธรณ์.— ก. เป็นคนขับรถ นายจ้างสั่งให้ขับรถยนต์ออกไป ยังราชกรีฑาสโมสรและให้คอยอยู่ที่นั่น ในระหว่างที่ขับไปได้โดยกับ รถอีกคันหนึ่ง ทำให้รถคันนั้นเสียหาย และทำให้ ค. บาดเจ็บร่างกาย ด้วย ฉะนั้น ก. ผู้นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับ ข. คือ ค.

มาตรา ๔๒๖ นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น

อุทธรณ์.— ตามอุทธรณ์ก่อน ถ้า ข. ผู้เป็นนาย ก. ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเงิน ๓๐๐ บาท ให้ ค. ข. อาจเรียกร้องให้คนรับรถชดใช้เงิน ๓๐๐ บาท ได้

มาตรา ๔๒๗ บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ทำมิให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วย โดยอนุโลม

อุทธรณ์.— ตามอุทธรณ์ได้มาตรา ๔๒๖ ข้อ ๓. บริษัทเคมเวอ “พีแอฟลอค” ต้องรวมกันรับผิดชอบ ก. ซึ่งเป็นตัวแทน เพื่อละเมิดที่ได้กระทำการอันเป็นทางให้ น. เสียเปรียบ ถ้าบริษัทได้เสียค่าสินไหมทดแทนให้ น. บริษัทก็ชอบที่จะได้ชดใช้จาก ก. ผู้เป็นตัวแทน

มาตรา ๔๒๘ ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้น แก่บุคคลภายนอก ในระหว่างทำการงานที่ว่าจ้าง เว้นแต่ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ผลิตในส่วนการงานที่สั่งให้ทำ ๆ ในคำสั่งที่ตนให้ไว้ ๆ ในการเลือกหาผู้รับจ้าง

อุทธรณ์ ค.— ก. เจ้าของที่ดินให้ ข. ผู้รับจ้างซ่อมแซมหลังของตน ถ้าในระหว่างทำการงาน ข. หรือลูกจ้างทำให้เกิดเสียหายแก่บ้านของ ค. ผู้เพื่อนบ้าน ก. ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

๕.- ถ้า ก. จึงให้ชู้ดบ่อใกล้คอกำแพงเกินควร และทั้งคนก็ควร
จะรู้ว่ากำลังเช่นนั้น น่าจะทำให้เสียหายแก่กำแพงของ ก. ฉะนั้น ก. ต้อง
รับผิดชอบเพื่อความเสียหายนั้น

และถ้า ก. ได้เลือก ข. โดยรู้ว่าเป็นผู้รับจ้างซึ่งไม่สามารถจะทำ
การนั้นได้ตั้งแต่ ก. ก็เป็นผู้ผิดด้วย

มาตรา ๔๒๘ บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถเพราะเหตุเป็นผู้
เยาว์ฤๅวิกลจริตก็ยังคงรับผิดชอบในผลที่ตนทำละเมิด บิดามารดาฤๅ
ผู้อนุบาลของบุคคลเช่นนั้นย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่
จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแล
ซึ่งทำอยู่นั้น

อุทาหรณ์.- ก. ผู้เยาว์ได้ทำการลักทรัพย์อันเป็นการผิดศีลธรรมของ
ข. บิดามารดา ก. ต้องรวมกันรับผิดชอบกับ ก. เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตน
ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่การดูแลบุตรของตน

มาตรา ๔๓๐ ครูบาอาจารย์ นายจ้าง ฤๅบุคคลอื่น ซึ่งรับผิดชอบ
บุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิตย์ก็ดี ชั่วครั้งคราวก็ดี จำต้อง
รับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถในการละเมิด ซึ่งเขาได้กระทำการใน
ระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้น ๆ
มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร

อุทาหรณ์.- ก. เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ในขณะที่นักเรียน
กำลังเล่นอยู่ในบริเวณโรงเรียน ได้ขว้างปากกอนหินข้ามกำแพงเข้าไป

ในส่วนข้างเคียง หินก้อนหนึ่งถูกแตกแตกเข้าเจ็บ และ ก. ต้องร่วมกันรับ
ผิดกับผู้ที่ทำผิด ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าอำนาจการมิได้ใช้ความระมัดระวัง
ตามสมควรแก่การควบคุมเด็กนักเรียนนั้นๆ

มาตรา ๔๓๑ ในกรณีที่กล่าวมาในสองมาตราก่อนนั้น ท่าน
ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

อุทาหรณ์.— ความอุทาหรณ์ได้มาตรา ๔๒๘ และ ๔๓๐ ถ้าบิดา
มารดา หรือผู้อำนวยการโรงเรียนได้เสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ซึ่ง
เสียหายแล้ว ก็ขอที่จะใช้สิทธิจากผู้เยาว์ที่ทำผิด

มาตรา ๔๓๒ ถ้าบุคคลหลายคนก่อให้เกิดเสียหายแก่บุคคล
อื่นโดยร่วมกันทำละเมิด ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันรับ
ผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น ความข้อนี้ท่านให้
ใช้ตลอดถึงกรณีที่ไม่สามารถสืบรู้ได้ว่าในจำนวนที่ทำละเมิด
ร่วมกันนั้น คนไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วย

อนึ่ง บุคคลผู้ซึ่งส่งเสริมช่วยเหลือในการทำละเมิด ท่าน
ก็ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำละเมิดร่วมกันด้วย

ในระหว่างบุคคลทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันใช้ค่าสินไหมทด
แทนนั้น ท่านว่าต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่าๆ กัน เว้นแต่โดย
พฤติการณ์ ศาลจะวินิจฉัยเป็นประการอื่น

อุทาหรณ์.— ก. และ ข. ได้กระทำผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ซึ่งเป็น
การผิดศีลของ น. โดยทำลายรถยนต์ของ น. เสีย ค. เป็นผู้ยักยอก